

Проф. Петер Брант смята, че баща му Вили Брант си е поставял по-скромни цели, отколкото е постигнала неговата източна политика

Проф. д-р Петер Брант, най-големият син на бившия канцлер Вили Брант (1969 - 1974) и кмет на Западен Берлин (1957 - 1966), председател на Социалистическия интернационал, носител на Нобелова награда за мир през 1974 г. заради политиката за разбирателство с Източния блок, днес е ръководител на научно направление "Най-нова германска и европейска история" на Университета в Хаген и директор на Института по европейски конституционно-правни науки при същия университет. Той гостува в България по повод пускането от издателство "Сивас" на български език на неговата книга "Вили Брант. С други очи" и 20-годишнината на софийския клон на фондация "Фридрих Еберт".

***

- Уважаеми проф. Брант, каква е разликата днес между ляво и дясно, след като виждаме, че в Германия има голяма коалиция на християндемократи и социалдемократи, във Франция най-голямата работническа партия е крайнодесният Национален фронт, а в България управлява либерал-популизъмът? Как хората да се ориентират кое е ляво и кое е дясно?

- Вече не е толкова лесно да се направи разлика между ляво и дясно като преди. С вашия въпрос поставяте пръст в раната. Очевидно отминаха времената, когато в повечето индустриализирани страни мнозинството от работниците пряко или непряко бяха свързани със социалистическото движение. Това не означава, че класовото разделение принадлежи на миналото. Но заедно с това социалната структура на обществото вече е по-сложна. В Германия, например, се говори за общество на държавните служители. Това означава, че хората вече не са работници в традиционния смисъл на думата. Това е едната страна на проблема. Но и в класическите среди на работничеството вече се разпадат естествените връзки със социалдемократията и с по-леви формации. И още нещо, социалдемократическите партии не само в Германия са част от наложилата се политика. Това са тенденции, които неизбежно ще продължат. Важно е да бъдат забелязани. Ляво и дясно са относителни понятия. Ако проучим същността на ставащото, би могло да вземем два аспекта. Първо, радикална демократизация. Вторият аспект е социалният въпрос. Това е въпрос, а не отговор. Ако човек иска да бъде част от политиката в традиционно социалистически смисъл или в аспекта на регулиране на капитализма от страна на социалната държава, това би могло да се определи като сърцевината на понятието ляво.

- Източната политика на вашия баща Вили Брант беше "бомба в основата на Берлинската стена". Може ли да се смята, че тя беше и бомба със закъснител и в основите на социалистическата система, която съществуваше тогава? Служеше ли тя за ерозия на социализма?

- Не е маловажно да се каже, че имаше разлика между наложилите се тогава комунистически тенденции и западната социалдемократия. Доколко социалистическите общества на изток бяха олицетворение на социалистическата цел? Дългосрочната политика на разведряване, изразявана от Германската социалдемократическа партия, първоначално имаше по-скромни цели. Ставаше въпрос за отваряне на източноевропейските партии и да се даде възможност на реформаторските сили да се

разгърнат. От двете страни на разделителната линия имаше прогресивни сили, които трябваше да бъдат подкрепени. В източния блок се говореше за социализъм, а в западния - за демокрация.

- Разтълкувайте друго понятие от онова време - "перестройката". Според вас каква беше нейната цел - да подобри социализма в Източна Европа или да го премахне?

- Днес Горбачов казва, че е имал намерение да постигне това, което се случи. Но мисля, че не е така. Това беше стратегия за реформи из основи на съветската система. Спореше се дали трябва да се запази системата, или да се реформира. Гледната точка на западната социалдемократия беше за социалдемократизация на Изтока. И надеждите бяха доста големи. Това е цел, която стоеше пред левицата в най-широк смисъл. Но защо развитието тръгна по този път, който видяхме? Последниците се виждат сега отчасти от резултатите от избори. Експертите в Западна Германия винаги са били на мнение, че ако има свободни избори в източния блок, социалдемократията ще излезе напред. В конкретната ситуация обаче нещата се случиха по друг начин. Различните опозиционни групи всъщност имаха катастрофални резултати в бившата Германска демократична република. Първоначално те клоняха по-скоро наляво. Източногерманската социалдемократия също произлезе от опозиционното движение. Защо стана това, което последва - склонен съм да изразя следното мнение: през лятото и есента на 1989 г. можеше да се тръгне в различни посоки; една част от проблема беше следният: Съветският съюз се намираще в катастрофално положение и изгуби способността да маневрира в политическото пространство. Той не можа да изиграе последния си коз - да свърже въпроса за германското единство с военнополитическия статут в Европа.

- Европейската левица днес в упадък ли е, след като виждаме как сензационно загуби преди дни президентските избори в Румъния, как с лекота загуби парламентарните избори в България преди месец, как катастрофално падна популярността на френския президент социалист Франсоа Оланд?

- Това, което казвате, е вярно. От друга страна обаче, трябва да се добави, че в Испания се създаде нова лява партия ("Подемос" - бел. ред.), която произлезе от протестното движение. Тя не е свързана нито със старата социалдемократия, нито с комунистическата партия. В допитванията излиза на първо място. Не искам да соча тази партия като модел, но само отбелязвам, че не може да се говори за някакъв непрекъснат упадък на левицата. Левите сили са в състояние да отговорят на социалните надежди на хората и да разговарят с тях по разбираем начин. Само преди десет години в Германия имаше потискаща хегемония на неолибералната идеология. А днес тя липсва в политическите дебати във федералната република. Но дори и да не се говори за нея, тя присъства в реалния живот.